

BAB 3

ANALISIS KESILAPAN

3.1 LATAR BELAKANG ANALISIS KESILAPAN

Analisis kesilapan merupakan salah satu kaedah yang lazim digunakan oleh pengkaji sama ada dalam kajian teoretikal atau dalam kajian empirikal. Kaedah ini bertujuan untuk mengesan dan mengklasifikasikan aspek-aspek kesalahan bahasa yang menimbulkan masalah kepada pelajar supaya masalah ini dapat diatasi. Dalam *Kamus Linguistik* (1983:11), Harimurti Kridalaksana mendefinisikan analisis kesilapan sebagai satu teknik untuk mengukur kemajuan belajar bahasa dengan mencatat dan mengklasifikasikan kesalahan-kesalahan yang dibuat oleh seseorang atau kelompok.

Analisis kesilapan muncul sebagai satu cabang baru yang mengkaji kesilapan bahasa akibat daripada kekecewaan ahli-ahli bahasa tentang hasil analisis

kontrastif. Pada awal tahun 1970an, pandangan ahli-ahli linguistik terhadap kesilapan bahasa telah berubah. Mereka menganalisis kesilapan bukan sahaja untuk meningkatkan teknik pengajaran, malah juga untuk mengkaji proses psikologi pembelajaran bahasa.

Menurut pandangan analisis kontrastif, kebanyakan kesilapan yang dilakukan oleh pelajar adalah disebabkan oleh gangguan bahasa ibunda terhadap bahasa kedua. Pendokong analisis kontrastif meramalkan kesilapan dengan membandingkan sistem linguistik antara bahasa ibunda dan bahasa kedua. Mereka mengkaji persamaan dan perbezaan antara bahasa ibunda dan bahasa kedua.

Mereka yakin bahawa sekiranya struktur bahasa ibunda dan bahasa kedua mempunyai banyak persamaan, bahasa kedua itu adalah mudah dipelajari dan pelajar tidak akan membuat banyak kesilapan. Sebaliknya, jika terdapat banyak perbezaan antara bahasa ibunda dan bahasa kedua, maka timbullah pelbagai jenis masalah apabila pelajar mempelajari bahasa kedua itu.

Pandangan tersebut adalah seperti yang disarankan oleh Lado (1957:2). Pengguna bahasa akan memindahkan bentuk dan maksudnya serta distribusi bentuk dan maksud bahasa dan budaya ibunda ke dalam bahasa dan budaya asing. Dengan

menjalankan perbandingan antara bahasa ibunda dan bahasa asing, kita akan tahu sama ada pembelajaran sesuatu bahasa asing itu mudah atau tidak. Menurut Lado:

"... individuals tend to transfer the forms and meanings, and the distribution of forms and meanings of their native language and culture to the foreign language and culture, both productively when attempting to speak the language ...and receptively when attempting to grasp and understand the language... as practiced by natives. ...in the comparison between native and foreign language lies the key to ease or difficulty in foreign language learning." (1957:2)

Terdapat segolongan ahli linguistik yang berpendapat lain daripada pendukung-pendukung analisis kontrastif. Richards (1974), dan George (1972) mendapati bahawa bukan semua masalah pembelajaran bahasa adalah disebabkan oleh gangguan bahasa ibunda. Data-data empirikal menunjukkan bahawa kesilapan bahasa bukan sahaja disebabkan oleh gangguan daripada bahasa ibunda sahaja seperti mana yang diterangkan oleh penyokong analisis kontrastif.

Ahli-ahli linguistik seperti Corder (1974), Nemser (1971) dan Selinker (1974) yang telah banyak mengkaji strategi-strategi pembelajaran bahasa kedua mendapati bahawa pelajar bahasa kedua menggunakan bahasa dengan sistemnya sendiri yang sentiasa berubah dan berkembang.

Teori analisis késilapan mula dibincangkan oleh Corder dalam "The Significance of Learners' Errors" (1974:19). Beliau berpendapat bahawa aplikasi teori linguistik dan psikologi dalam kajian pembelajaran bahasa menambah satu dimensi baru kepada perbincangan tentang késilapan. Sekarang, dipercayai bahawa késilapan-késilapan boleh diterangkan, iaitu, sebagai hasil gangguan daripada bahasa ibunda dalam pembelajaran bahasa kedua:

"It is of course true that the application of linguistic and psychological theory to the study of language learning added a new dimension to the discussion of errors; people now believed they had a principled means for accounting for these errors, namely that they were the result of interference in the learning of a second language from the habits of the first language."
(1974:19)

Dalam pembelajaran bahasa kedua, késilapan akan muncul apabila pelajar itu belum mampu menguasai seluruh sistem bahasa kedua yang dipelajarinya. Késilapan yang dilakukan membuktikan bahawa pelajar menggunakan "sistem bahasa" yang tersendiri dalam proses pembelajaran bahasa kedua. Corder (1974) menamakan sistem perantaraan ini sebagai "kecekapan transisional" (transitional competence). Menurut beliau:

"...It would be quite unreasonable to expect the learner of a second language not to exhibit such slips of the tongue (or

pen), since he is subject to similar external and internal conditions when performing in his first or second language. We must therefore make a distinction between those errors which are the product of such chance circumstances and those which reveal his underlying knowledge of the language to date, or, as we may call it his transitional competence." (1974:24)

Dalam pandangan analisis kesilapan, kesilapan-kesilapan dianggap sebagai sumber untuk mengkaji proses-proses pembelajaran bahasa kedua bagi seseorang pelajar bahasa. Menurut Corder (1974:25), kesilapan ialah bukti tentang proses dan peraturan yang digunakan oleh seseorang pelajar dalam peringkat-peringkat tertentu semasa mempelajari sesuatu bahasa. Kesilapan yang dilakukan juga menggambarkan strategi-strategi yang dipakai dalam proses pembelajaran bahasa ibunda atau bahasa kedua. Menurut beliau:

"The making of errors then is a strategy employed both by children acquiring their mother tongue and by those learning a second language." (1974:25)

Corder (1977:270) telah membahagikan kesilapan kepada dua jenis, iaitu kesilapan yang sistematik yang boleh diramalkan dan kesilapan yang tidak boleh diramalkan. Menurutnya, seseorang pelajar membuat kesilapan yang sistematik dalam keadaan tertentu dan dalam satu jangka masa yang terhad. Diharapkan bahawa dia

akan memperoleh sistem yang betul dan melangkah daripada peringkat-peringkat peralihan itu tetapi ini mungkin akan mengambil masa yang panjang:

"The first thing that we observe in a study of errors is that they fall into two groups: those which are systematic, that is, can be predicted, and those which are unpredictable... A learner makes systematic mistakes in a particular area for a limited time. He eventually, we hope, gets the thing right, but the transition from wrong to right is not a sudden one; it takes some time and he may pass through intermediate stages, each of them having its own system." (1973:270)

Dalam artikel "The Study of Learners' Language: Error Analysis", Corder (1977:270) menjalankan kajian terhadap pelajar yang berada dalam peringkat peralihan. Beliau memperhatikan bahawa seseorang pelajar itu kadangkala melakukan sesuatu yang betul dan kadangkala tidak. Pelajar itu dikatakan tidak konsisten. Dia sekolah-olah tahu peraturan tertentu tetapi gagal mengamalkannya.

Corder mengklasifikasikan kesilapan kepada tiga peringkat, iaitu peringkat pra-sistematik (pre-systematic stage), peringkat sistematik (stage of systematic errors) dan peringkat pos- sistematik (post-systematic stage of errors):

"On the other hand, there is another stage in which he gets things wrong – most of the time, and only occasionally hits the right form, as if by chance. This is the stage of random guessing or pre-systematic stage... During the first stage, the

pre-systematic stage of errors, in that area of syntax, we would expect him to randomly affix tense endings to verbs. When he had begun to discover the function of these markings, he would enter the stage of systematic errors. He would be trying to discover how the system of tense endings worked, testing out various hypotheses. At a certain point he would discover the correct system but he inconsistent (for a period) in his application of what he knew. This is the post-systematic stage of errors, or 'practice stage' of learning." (1977:270)

Peringkat-peringkat kesilapan tersebut dapat dirumuskan seperti jadual 5 di bawah yang diterjemahkan daripada jadual Corder:

Jadual 5: Peringkat-peringkat kesilapan.

Peringkat kesilapan	Kemungkinan dibetulkan	Kemungkinan diterangkan sebab kesilapan
1. Pra-sistematik	Tidak	Tidak
2. Sistematik	Tidak	Ya
3. Pos-sistematik	Ya	Ya

(Corder 1977:272)

Corder (1977:277) juga mengkategorikan kesilapan-kesilapan yang dilakukan oleh pelajar-pelajar itu kepada empat jenis, iaitu ketinggalan (*omission*), kehilangan beberapa elemen yang diperlukan; penambahan (*addition*), menambah beberapa elemen yang tidak diperlukan atau elemen yang salah; pemilihan (*selection*), memilih elemen yang salah; dan penyusunan yang salah (*misordering*), menyusun elemen-elemen dengan susunan yang salah.

Analisis kesilapan ialah satu keadah kajian bahasa yang menggunakan perbandingan. Pengkaji-pengkaji membandingkan persamaan dan perbezaan antara bahasa ibunda dan bahasa sasaran seseorang pelajar. Corder (1977:266) berpendapat bahawa kajian kesilapan adalah salah satu bahagian dalam satu eksperimen untuk mengesahkan atau menolak pendapat teori psikolinguistik sama ada terdapat unsur perpindahan atau tidak.

Para psikolinguistik meramalkan bahawa sifat bahasa ibunda akan memudahkan atau menyukarkan pembelajaran aspek-aspek tertentu bahasa kedua. Dengan membandingkan kedua-dua bahasa, kita dapat mengesan ciri-ciri yang berbeza antara bahasa ibunda dan bahasa kedua. Kita meramalkan bahawa pelajar akan menghadapi kesukaran untuk mempelajarinya dan kesukaran ini akan ditunjukkan dalam kesilapan-kesilapan yang dilakukan:

"The psycholinguist predicts that the nature of the mother tongue will facilitate or make difficult the learning of certain aspects of a second language. We make a comparative study of the two languages, we identify certain features of the second language as different from those of the mother tongue and predict that the learner will find them difficult, and will show this to be the case by making errors. Thus, the study of errors is part of an 'experiment' to confirm or disprove the psycholinguistic theory of 'transfer'." (Corder, 1977:266)

Pendukung analisis kesalahan lain juga mengakui adanya gangguan daripada bahasa ibunda dalam pembelajaran bahasa kedua, iaitu peralihan bahasa (language transfer). Mereka mendapati gangguan itu cuma sedikit sahaja, iaitu lebih kurang 1/3 daripada kesalahan disebabkan oleh peralihan bahasa ini. Richards berkata bahawa :

"George (1971) found that one-third of the deviant sentences from second language learners could be attributed to language transfer, a figure similar to that given by Lance (1969) and Brudhiprabha (1972)." (1974:5)

Menurut Richards (1974:182), gangguan daripada bahasa ibunda merupakan masalah utama dalam pembelajaran bahasa kedua. Namun terdapat banyak kesalahan adalah berpunca daripada penggunaan strategi pembelajaran dan juga daripada saling gangguan yang berlaku di antara unsur-unsur bahasa sasaran itu sendiri. Menurut beliau:

"Interference from the mother tongue is clearly a major source of difficulty in second language learning...Many errors, however, derive from the strategies employed by the learner in language acquisition, and from the mutual interference of items within the target language." (1974:182)

Richards (1974:173) menamakan késilapan yang disebabkan oleh gangguan bahasa ibunda sebagai késilapan-késilapan antarabahasa (interlanguage errors). Késilapan antarabahasa serta késilapan dalam bahasa (intralingual errors) dan késilapan developmental (developmental errors) menggambarkan ketrampilan pelajar pada peringkat tertentu dan dapat menerangkan ciri-ciri umum dalam pemerolehan bahasa. Menurut Richards:

"... what may be called interlanguage errors; that is, errors caused by the interference of the learner's mother tongue ... intralingual and developmental errors reflect the learner's competence at a particular stage, and illustrate some of the general characteristics of language acquisition." (1974:173)

Richards (1974:174) mengenal pasti punca-punca késilapan seperti generalisasi melampau (over-generalization), kejahilan tentang peraturan bahasa (ignorance of rules restrictions), penggunaan peraturan bahasa yang tidak sempurna (incomplete application of rules) dan membuat andaian konsep yang salah (false concepts hypothesized).

Para ahli linguistik juga mengkaji masalah kesilapan bahasa akibat daripada hubungan antara pengetahuan yang sedia ada dalam bahasa ibunda dengan strategi-strategi pembelajaran bahasa kedua. Dalam artikel "Interlanguage", Selinker (1974:35) mencadangkan lima proses psikologi yang terpendam dalam pembelajaran bahasa kedua, iaitu peralihan bahasa (*language transfer*), peralihan latihan (*transfer of training*), strategi-strategi yang digunakan dalam pembelajaran bahasa kedua (*strategies of second language learning*), strategi komunikasi bahasa kedua (*strategies of second language communication*) dan generalisasi melampau terhadap bahan linguistik bahasa sasaran (*overgeneralization of TL linguistic material*).

Selinker (1974:36) juga memperkenalkan konsep fosilisasi, iaitu unsur, peraturan dan subsistem pada peringkat peralihan mungkin akan berkekalan. Ini tidak mengambil kira umur pelajar atau jumlah penerangan dan bimbingan yang diterima dalam bahasa sasaran:

"Fossilizable linguistic phenomena are linguistic items, rules, and subsystems which speakers of a particular NL (learner's native language) will tend to keep in their IL(interlanguage) relative to a particular TL(target language), no matter what the age of the learner or amount of explanation and instruction he receives in the TL(target language)." (1974:36)

Dulay dan Burt (1974:96) mengatakan bahwa apabila seorang kanak-kanak mempelajari bahasa kedua, dia berkecenderungan menggunakan struktur bahasa ibundanya dalam pertuturan bahasa kedua. Jika struktur bahasa ibundanya berbeza dengan struktur bahasa kedua, dia akan menghadapi masalah. Menurut mereka:

"... while the child is learning a second language, he will tend to use his native language structures in his second language speech, and where structures in his first language (L1) and his second language (L2) differ, he will goof." (1974:96)

Memandangkan adanya pengaruh bahasa ibunda terhadap pembelajaran bahasa kedua, Dulay dan Burt (1974) mengatakan bahawa langkah-langkah atau strategi-strategi yang digunakan oleh pelajar bahasa sasaran adalah seperti dalam zaman kanak-kanak mempelajari bahasa ibunda. Bentuk-bentuk tatabahasa dalam proses pembelajaran bahasa sasaran mesti dibandingkan dengan bentuk-bentuk tatabahasa sewaktu kanak-kanak mempelajari bahasa ibunda.

Dalam sebuah artikel yang bertajuk "Some Theoretical Aspects of Language Learning and Language Teaching", Wolfe (1967:173-188) pula berpendapat bahawa perbandingan seharusnya dibuat dalam bahasa sasaran itu sendiri dan bukannya perbandingan antara bahasa ibunda dengan bahasa sasaran. Bukan semua kesilapan

wujud akibat daripada pemindahan negatif bahasa ibunda tetapi akibat daripada kerumitan dalam sistem bahasa sasaran itu sendiri dan juga teknik-teknik pengajaran.

Sejak munculnya analisis kesilapan pada tahun 1970-an, kaedah ini sering digunakan oleh pengkaji-pengkaji dalam menganalisis kesilapan-kesilapan yang dilakukan oleh pengguna bahasa khususnya pembelajaran bahasa kedua.

3.2 KESILAPAN BAHASA

Kesilapan bahasa menunjukkan strategi-strategi yang dipakai oleh pelajar bahasa kedua serta menggambarkan satu fenomena umum yang dihadapi oleh pengguna bahasa ibunda dalam sesuatu masyarakat penutur bahasa yang berkenaan.

Brown (1994:205) berpendapat bahawa semua insan akan melakukan kesilapan, sama ada dalam situasi bahasa ibunda atau bahasa kedua. Biasanya penutur asli mampu mengenal dan memperbetulkan kesilapan. Kesilapan-kesilapan yang dilakukan bukanlah kerana kurang kemampuan (*competence*) tetapi disebabkan oleh masalah proses penghasilan bahasa seperti keraguan, kesilapan lidah, penggunaan tatabahasa tidak gramatis secara rawak dan sebagainya. Masalah ini juga timbul pada pengguna bahasa kedua:

"All people make mistakes, in both native and second language situations. Native speakers are normally capable of recognizing and correcting such 'lapses' or mistakes, which are not the result of a deficiency in competence but the result of some sort of breakdown or imperfection in the process of producing speech... hesitations, slips of tongue, random ungrammaticalities, and other performance lapses in native-speaker production also occur in second language speech."
(1994:205)

Sharma (1981:21) dalam "Error Analysis: Why and How" mengatakan bahawa analisis kesilapan adalah proses yang berdasarkan analisis kesilapan dengan tujuan menghasilkan strategi pengajaran-pembelajaran yang sesuai dan berkesan serta langkah-langkah pemulihan yang diperlukan untuk sesuatu bahasa asing:

Error analysis is a process based on analysis of learners' errors with one clear objective: evolving a suitable and effective teaching-learning strategy and remedial measures necessary in certain clearly marked out areas of the foreign language. It is a multidimensional and multifaceted process, which involves much more than simply analyzing errors in the written (or spoken) English of the learners and counting them for frequency."
(1981:21)

Kesilapan bahasa bukan hanya sekadar masalah yang umum sahaja. Richards dan Sampson (1974:4) bersetuju dengan pendapat Strevens (1969) bahawa kesilapan tidak seharusnya dilihat sebagai masalah yang perlu diatasi, tetapi sebagai ciri-ciri

normal yang menunjukkan strategi-strategi yang digunakan oleh pelajar-pelajar bahasa itu:

"Stevens (1969) hypothesized that errors should not be viewed as problems to be overcome, but rather as normal and inevitable features indicating the strategies that learners use." (1974:4)

Pandangan Stevens tersebut adalah sama dengan pendapat Corder (1974:25).

Corder mengatakan bahawa kesilapan yang dilakukan oleh pelajar merupakan bukti kepada pengkaji tentang bagaimana bahasa itu dipelajari, dan apa strategi atau prosedur yang dipakai oleh pelajar semasa mempelajari bahasa itu:

"A learner's errors ... are significant in [that] they provide to the researcher evidence of how language is learned or acquired, what strategies or procedures the learner is employing in the discovery of the language." (1974:25)

Bennett (1974:236) menganggap bahawa:

"... the errors made by language learners are taken to be the data for a grammar of a language which is deviant in no linguistic sense. If the error is a systematic one it is by definition grammatical in its own terms. It is only an "error" or "ungrammatical" by contrast with the dominant language." (1974:236)

Dengan pandangan ahli-ahli bahasa yang berlainan itu, boleh dikatakan bahawa kesilapan bahasa merupakan kunci untuk memahami dan mengkaji sistem idiosinkratik pelajar yang boleh dianalisiskan supaya dapat memahami proses pembelajaran bahasa kedua itu.